

<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-03>
УДК 801.9:070.73:504.06

Т. А. Крисанова

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри практики англійської мови,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

e-mail: krysanova@vnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9456-3845>

GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=jW2bDjgAAAAJ;

RESEARCHGATE: <https://www.researchgate.net/profile/Tetiana-Krysanova-2?p>

МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ КАСКАД ЯК СПОСІБ КОНСТРУЮВАННЯ СМISЛУ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ВІДЕОДИСКУРСІ

Проблема мультимодального смислотворення у відеодискурсі набуває особливої актуальності у зв'язку з поширенням коротких відео як інструментів соціальної комунікації. Мета статті полягає у визначенні ролі мультимодального каскаду як способу конструювання смислу в екологічному відеодискурсі. Дослідження базується на мультимодальному дискурс-аналізі та концепції Force Dynamics Л. Талмі, яка дозволяє моделювати причинно-наслідкові зв'язки через динаміку взаємодії силових чинників. Матеріалом стали 67 відео організації Грінпіс, що репрезентують глобальні екологічні проблеми та містять заклики до дії. У роботі обґрунтовано поняття мультимодального каскаду як послідовності смислотвірних етапів, в якій вербальні, візуальні та аудіальні ресурси взаємодіють у єдиній причинно-наслідковій системі. Кожен елемент каскаду посилює значення попереднього, демонструючи динаміку сили ресурсів. Результати якісного аналізу виявили типові комбінації вербальних, візуальних та аудіальних ресурсів для моделювання силової динаміки на етапах: Каузальний тригер, Системна причина, Ескалація наслідків та Заклик до дії. Дослідження показало, що мультимодальний каскад формує цілісну смислову конфігурацію, відображаючи поступову трансформацію від пасивності до активного втручання в екологічні питання та пояснюючи ефективність комунікації екологічних загроз.

Ключові слова: екологічний відеодискурс, комунікація, мультимодальний каскад, наратив, причинно-наслідковий зв'язок, смислотворення.

Як цитувати: Крисанова, Т. (2026). Мультимодальний каскад як спосіб конструювання смислу в екологічному відеодискурсі. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 103, 22–31.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-03>

In cites: Krysanova, T. (2026). Multimodal cascade as a method of meaning-making in environmental video discourse. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, 103, 22–31.
<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-03> (in Ukrainian)

1. ВСТУП

Проблема смислотворення в мультимодальному дискурсі все частіше привертає увагу дослідників, оскільки розвиток цифрових технологій призводить до появи нових форм соціальної комунікації, серед яких короткі відео стають важливими агентами соціальних процесів. Хоча відео є відносно новим об'єктом лінгвістичного аналізу, багато дослідників підкреслюють їхній прагматичний потенціал у впливі на суспільну думку. Ч. Гудвін [5, с. 22] зазначає, що відео фіксують взаємодію мовних, візуальних, тілесних і матеріальних ресурсів комунікації та дозволяють простежити їхню послідовну організацію в часі. Це дає змогу аналізувати процес конструювання смислу у реальному комунікативному контексті. У цьому аспекті смисл проявляє себе не як фіксований результат сприйняття, а як динамічне та контекстуально залежне явище, що формується у взаємодії суб'єкта та його середовища. А. Греймас [7] підкреслює, що конструювання смислу є трансформаційним процесом, у якому кожний акт інтерпретації може еволюціонувати, змінюючи одне значення на інше. Внаслідок цього смисл постає вбудованим у наше сприйняття світу, формується під впливом різних факторів і підлягає постійній інтерпретації та переосмисленню [9, с. 48]. З огляду на це, дослідження процесу смислотворення через мультимодальний каскад у відеодискурсі є актуальним для розуміння логіки організації причинно-наслідкових послідовностей у сучасних медіа.

Як зазначає Дж. Лакофф, ефективність комунікації екологічних проблем залежить від того, яким чином вони структуруються у дискурсі, оскільки це дає змогу визначити спосіб інтерпретації причин, наслідків і можливих шляхів їх розв'язання. Лише зрозуміла та переконлива смислова структура повідомлення про екологічні загрози здатна впливати на суспільство, оскільки громадська думка формується передусім через спосіб представлення фактів [11].

Мета статті полягає у визначенні ролі мультимодального каскаду як способу смислотворення в екологічному відеодискурсі. Мета зумовлює виконання таких завдань: обґрунтувати поняття мультимодального каскаду; визначити принципи його організації; дослідити роль мультимодальних засобів у реалізації смислового каскаду; інтерпретувати смислотвірні процеси у відеонаративах за термінами теорії Л. Талмі [14], демонструючи динаміку сили взаємодії мультимодальних ресурсів.

Об'єктом дослідження є екологічний відеодискурс як мультимодальна форма комунікації, предметом – мультимодальний каскад як специфічна інтерактивна структура, що забезпечує конструювання смислу в екологічних відео через взаємодію вербальних, візуальних та аудіальних модусів.

Матеріалом дослідження стали 67 відео природоохоронної організації Грінпіс (Greenpeace), створені у 2010–2025 роках та доступні на офіційному вебсайті організації й на платформі YouTube. Вибір матеріалу обґрунтований його соціальною значущістю: відео зосереджені на глобальних екологічних проблемах, таких як зміна клімату та збереження біорізноманіття, і репрезентують ідеологію, що базується на моральних цінностях, зокрема відповідальності та повазі до природи [5]. Відео мають проактивний характер і містять заклики до дії, спрямовані на заохочення глядачів підтримувати природоохоронні ініціативи.

У сучасних дослідженнях відеодискурсу можна виокремити два основні підходи: ресурсно-орієнтований, зосереджений на описі окремих модусів [4], та інтегративний [12], котрий аналізує їхню взаємодію. Обидва підходи недостатньо враховують динаміку смислотворення, яка є визначальною для коротких відеоформатів. Запропонований у статті підхід спрямований на подолання цієї теоретичної лакуни через фокус на каскадності смислотворення.

Поняття каскаду є досить поширеним в різних соціальних сферах і має різні підходи до його інтерпретації. У соціальних науках поняття інформаційного каскаду визначено як модель поширення поведінки, за якою індивіди приймають рішення, спостерігаючи за поведінкою інших, що породжує ланцюгове поширення ідей у групі [1]. У контексті організаційної комунікації та соціальних мереж каскадний ефект описує посилення та поширення інформації через взаємопов'язані мережі, що потенційно охоплює широку аудиторію і впливає на її поведінку [2; 3]. В екологічній науці каскадний ефект підкреслює взаємозв'язок та взаємозалежність видів в екосистемах, де втрата одного виду може мати вплив на всю екосистему [13]. У теорії дискурсу каскадний ефект може виступати як стратегія легітимізації, демонструючи як наслідки однієї соціальної проблеми здійснюють ланцюговий вплив на інші сфери, підкреслюючи терміновість дій [10, с. 256]. Отже, каскадний ефект акцентує увагу на взаємозв'язку подій та процесів, де кожна наступна ланка постає наслідком попередньої та водночас створює передумови для подальшого розвитку.

Така логіка каскадної причинно-наслідкової організації є продуктивною для аналізу смислотворення у відеодискурсі, оскільки дозволяє розглядати його як динамічний процес, у якому окремі мультимодальні комбінації поступово формують цілісну смислову конфігурацію. Мультимодальний каскад у відеодискурсі можна визначити як послідовність смислотвірних етапів, де вербальні, візуальні та аудіальні ресурси взаємодіють у єдиній причинно-наслідковій системі. Кожен елемент каскаду посилює значення попереднього, демонструючи динаміку сили ресурсів. У межах такого каскаду відбувається

ся розвиток ситуації, що дозволяє встановлювати системні причинно-наслідкові зв'язки.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження є мультимодальний дискурс-аналіз, відповідно до якого комунікацію розуміють як інтеграцію різних семіотичних ресурсів у процесі конструювання смислу [8]. Відповідно до цього підходу, смисл у відеодискурсі формується через взаємодію вербальних, візуальних і аудіальних модусів, які спільно беруть участь у процесі смислотворення. Попри значну кількість досліджень мультимодального дискурсу, недостатньо уваги приділено аналізу причинно-наслідкових зв'язків, реалізованих через взаємодію модусів. Саме ця прогалина визначає дослідницький фокус роботи.

Іншим теоретичним компонентом дослідження є концепція Force Dynamics, розроблена Л. Талмі [14], яка надає модель для аналізу причинно-наслідкових відносин через взаємодію силових чинників у подіях. У рамках цієї теорії події інтерпретуються як взаємодія сил Агоніста (Agonist) та Антагоніста (Antagonist), де одна сила спрямована на підтримання або створення певного стану, а інша – на його зміну чи руйнування. Чотири основні типи взаємодії сил: Making – активне створення наслідку, Letting – пасивний дозвіл на подію, Helping – підсилення дії іншої сили та Hindering – перешкоджання або опір, дозволяють репрезентувати динаміку подій та причинно-наслідкові зв'язки між учасниками. Водночас класичне застосування концепції Force Dynamics зосереджене переважно на аналізі вербальних структур. У цьому дослідженні її аналітичний потенціал розширено шляхом інтерпретації візуальних та аудіальних ресурсів як повноцінних учасників силової взаємодії, що дозволяє реконструювати причинно-наслідкові конфігурації в мультимодальному відеодискурсі.

Згідно з теорією, взаємодія силових чинників визначає потенційну здатність елементів впливати один на одного та змінювати стан об'єкта або суб'єкта дії. У контексті відео це означає, що вербальні, візуальні та аудіальні ресурси можна розглядати як агоністи та антагоністи, які взаємодіють у послідовних смислотвірних етапах. Теорія Л. Талмі надає методологічно обґрунтовану основу для аналізу того, як мультимодальні елементи відео послідовно конструюють причинно-наслідкові зв'язки, одночасно створюючи динаміку розвитку подій.

В екологічному відеодискурсі протиставлення сил можна простежити через взаємодію людини, природи чи тварин із руйнівними екологічними загрозами, що погіршують умови життя. Такий підхід дозволяє розглядати причинність не лише як логічний зв'язок між подіями, а як когнітивну модель взаємодії сил, що лежить в основі подій у дискурсі. У цьому контексті каузальність постає як комплексний семіотичний процес, у якому різні модуси спільно репрезентують взаємодію сил, що призводить до конкретних наслідків.

Методика роботи передбачала кілька етапів. На першому етапі здійснено відбір відео з лінійною нарративною структурою. На другому етапі відео були транскрибовані та анотовані з урахуванням вербальних, візуальних та аудіальних модусів. Третій етап передбачав ідентифікацію вербальних і візуальних елементів, що репрезентують причини екологічних проблем, їхні наслідки, постраждалих від катастроф та системних агентів, а також аналіз аудіальних компонентів, зокрема музичного супроводу та звукових ефектів, які підсилюють інтерпретацію подій. На четвертому етапі здійснювався аналіз комбінацій вербальних, візуальних та аудіальних ресурсів для визначення типових мультимодальних патернів, що конструюють динаміку силової взаємодії на кожному етапі відео. Такий підхід дозволяє простежити послідовне формування причинно-наслідкової структури та процес смислотворення у відеодискурсі.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Емпіричний аналіз дозволив виокремити низку етапів розгортання мультимодального каскаду. Початковий етап, *Каузальний тригер*, репрезентує подію або дію, що ініціює подальший розвиток процесу. На етапі співвіднесення з *Системною причиною* локальна подія інтерпретується у зв'язку з ширшими структурними процесами. Етап *Ескалація наслідків* відображає поступове розширення та ускладнення впливу цієї події, наслідки досягають масштабів, що охоплюють різні сфери суспільного та природного життя. Завершальний етап, а саме *Заклик до дії*, передбачає пропозицію контрсили, спрямованої на зміну ситуації та подолання негативних наслідків.

Кожному з цих етапів відповідає своя структура силової динаміки. Моделювання причинних ланцюгів у відео пов'язує їх у єдиний смисловий ланцюг. Кожний перехід між етапами можна описати як зміну балансу сил: на початку Агоніст, тобто подія або руйнівна дія, виступає ініціатором і формує первинний вплив (Making), тоді як Антагоніст – природа або громада, що зазнає негативного впливу, перебуває у пасивному стані (Letting). На наступних етапах посилюються дії системних агентів (Helping), що поглиблює негативні наслідки і призводить до руйнівного стану середовища. Лише на фінальному етапі Антагоніст змінює свій стан на активний (Hindering), протидіючи Агоністу та ініціюючи відновлювальні процеси. Таким чином, кожен етап демонструє поступовий перехід від пасивності до активності Антагоніста, що структурно формує смисл мультимодального каскаду і підкреслює динаміку силової взаємодії.

Розглянемо мультимодальне смислотворення на кожному етапі.

Каузальний тригер у відеонаративі служить відправною точкою причинно-наслідкового ланцюга

та відзначається раптовим входом сили, яка робить подію морально зарядженою, створюючи смисловий дисонанс між повсякденною дією та її руйнівними наслідками. Це може бути звичайне споживання води з пластикової пляшки як у відео *The Reuse Revolution is Here* [19] або показ наслідків забруднення, як у відео *Join the Fight Against Plastic Pollution* [15], котре демонструє кадри внутрішніх органів птахів, заповнених пластиковими відходами. Емпіричний аналіз свідчить, що вербальні засоби на цьому етапі містять лексеми, що позначають процеси запуску екологічної шкоди (*pollution, water contamination, exhaust gases, oil spill, emission*), дії руйнування (*destroy, drill, extract, exploit, cut, consume*), об'єкти руйнування (*forest, rainforest, palm oil plantations, Arctic, environment, communities*), терміновість події (*dangerous, catastrophic, everywhere*) та агенти загрози (*big companies, profit, Shell, plastic, palm oil, meat consumption*). Візуальний модус підкреслює драматизм подій через кадри штормів, пожеж, вирубування лісів, загиблих тварин та промислових ландшафтів із різкими змінами ракурсів і планів камери. Крім того, він може включати зображення гармонійних природних ландшафтів, які згодом зазнають негативних змін через промислову діяльність людини. Аудіальний модус підсилює сприйняття через тривожну музику, звуки руйнівних процесів, стурбований тон закадрового голосу або важке дихання, формуючи емоційний контекст подій.

Як приклад розглянемо початкову сцену з відео *Save the Orangutan* [17]. Каузальний тригер проявляється через зображення пиляння великого дерева у тропічному лісі, супроводжуване різкими звуками пилки та напруженою музикою, а текст повідомляє про руйнування великого масиву лісу компаніями заради прибутку та загибель орангутанів:

A rugby pitch worth of forest will be destroyed before you can even skip this message. Big companies are exploiting the ancient rainforest for profit from palm oil plantations. 25 orangutangs are killed every day [17, 0:01-0:08].

На цьому етапі агоністом виступають великі компанії, які активно руйнують екосистему, тоді як антагоністом є природа та тварини, котрі перебувають у стані безсилля. Потенційна сила протидії – Грінпіс, ще не реалізована, що підсилює напругу сцени. Вербальні засоби підкреслюють руйнівні дії (*destroy, exploit*), об'єкти загрози (*forest, rainforest, palm oil plantations, orangutangs*), терміновість події (*before you can even skip this message, every day*) та агенти загрози (*big companies*).

У термінах теорії Л. Талмі компанії «створюють» подію (Making), тоді як природа і тварини не можуть їй протидіяти (Letting). Мультимодальне поєднання образів, звуків і тексту формує каузальний тригер, що встановлює смислову напругу та відображає початкову динаміку сил у відео через модель Making–Letting.

На етапі Системна причина локальна подія співвідноситься з ширшими структурними процесами, що пояснює, чому екологічні проблеми виникають на глобальному рівні. Попередня подія набуває більшого «силового» значення: агоніст стає потужнішим завдяки приналежності до системи, тоді як антагоніст ще не має достатньої сили для протидії. У відео цей етап маркується лексикою, яка позначає системні фактори: економічні аспекти та прибуток (*profit, corporate greed, big brands, economic interests, industrial growth*), масове споживання і виробництво (*consumer corporations, overconsumption, waste, plastic production*), екологічні наслідки діяльності людини (*climate change, deforestation, habitat loss, environmental degradation*) та інституційні агенти (*governments, authorities, institutions, corporations, Shell*).

Візуальні засоби демонструють масштаб явища: промислові плантації, заводи з димарями, вирубані ліси, забруднені водойми, потерпілі тварини й люди. Аудіальні елементи підкреслюють напруженість: фонові тривожна музика, індустріальні звуки, шум транспорту створюють відчуття системної сили.

У термінах теорії силової динаміки на цьому етапі системні агенти (корпорації, уряди) «створюють» (Making) та «підсилюють» (Helping) руйнівні процеси, тоді як природа та громади не можуть протидіяти (Letting), що інтенсифікує каузальну напругу.

Розглянемо уривок відео *Plastic. Is. EVERYWHERE*, який ілюструє зазначений етап та у якому відбувається пояснення шкідливості вживання пластику:

Plastic was born after World War II and the waste has massively multiplied. Since the New Millennium almost everything we buy is wrapped in plastic, wrapped in more plastic, pushed out by consumer corporations in partnership with chemical corporations and our old friend fossil fuel. Because as shiny and clean as it looks plastic is oil [16, 0:17-0:45].

Лексика на позначення агоніста (*plastic*) та системних агентів (*consumer corporations, chemical corporations, fossil fuel*) демонструє рушійну силу процесу, тоді як дієслівні форми (*wrapped in, pushed out*) і лексеми інтенсивності (*massively multiplied*) підкреслюють його масштабування. Повтор конструкції *wrapped in plastic* репрезентує надмірне споживання як циклічний процес. Лексичним маркером переходу до етапу системної причини виступає каузальний конектор *because*, який експліцитно вводить пояснення походження проблеми і переводить опис явища до його структурного пояснення.

Вербальний текст супроводжується візуальними кадрами людини, зануреної в надмірне споживання, навколо якої накопичується пластик. Таким чином, агоніст (пластик) репрезентується вербально та візуально, що посилює його домінування, тоді як антагоніст (людина-споживач) представлений лише візуально та поки не здатен ефективно

протидіяти системі. Аудіальний модус підкреслює цей етап через звуки касових апаратів, створюючи асоціативний зв'язок між споживанням і ростом пластикових відходів. У цьому випадку мультимодальні засоби демонструють смислотвірний потенціал, здатний маркувати динаміку сили різних елементів: збільшувати її для одних і зменшувати для інших. Мультимодальна організація формує нерівновагу сил, яку можна описати як конфігурацію Making–Helping–Letting: агоніст діє, система його підтримує, а антагоніст поки не реалізує ефективної протидії.

На етапі Ескалація наслідків локальні події набувають посиленої каузальної значущості, оскільки негативні наслідки починають накопичуватися і взаємодіяти, підсилюючи загрозу для екосистеми та людей. Агоніст продовжує набирати силу через активне розширення впливу руйнівних процесів, тоді як антагоніст залишається пасивним і не може ефективно протидіяти. У відео цей етап маркується лексикою, яка підкреслює інтенсивність і масштабування шкоди: *waste, overconsumption, environmental degradation, double air traffic, emissions, globally, everywhere, unstoppable, flood, mess, displacement of local communities, crisis, millions of tons, 20 years of fossil fuel emissions*; негативні наслідки: *dangerous consequences, problematic schemes, exaggerated carbon benefits, climate change*. Окрему групу становлять одиниці, які позначають агентів, котрі підтримують процес екологічної шкоди: *big polluters, aviation industry, airlines consumer corporations, chemical corporations, big brands, oil production*.

Важливу роль у цьому етапі відіграють візуальні ресурси, які актуалізують масштабування проблеми. До них належать зображення екологічної деградації (масштабні промислові викиди, забруднені водойми, тотальне вирубування лісів), сцени порушення екосистем і страждання тварин, а також панорамні чи супутникові зображення, що переводять проблему з локального рівня на глобальний. Додатково використовуються карти забруднення, великі ландшафтні панорами та кадри, які репрезентують соціальний вимір екологічної кризи через зображення місцевих громад або руйнівних наслідків для поселень. Плани камери (широкий план, зйомки з висоти пташиного польоту) та ракурси (суб'єктивна камера, верхній ракурс) підсилюють ефект наростання шкоди від локальних осередків до глобального масштабу. Колористика і контраст (зокрема домінування темних, забруднених тонів або надмірно яскраві акценти) додатково посилюють емоційний ефект і підкреслюють драматизм ситуації.

Аудіальні ресурси формують відчуття ескалації: тривожна фонова музика, звуки промислового виробництва, шум моторів і транспорту, а також звуки руйнування створюють акустичний образ системної сили, що поширює шкоду. У поєднанні

з візуальним рядом ці елементи підкреслюють інтенсивність і невідворотність процесу екологічної деградації.

У термінах теорії Л. Талмі на цьому етапі динаміка сил відтворює конфігурацію Making – Helping – Letting, проте інтенсивність і масштаб впливу значно зростають. Агоніст, представлений системними силами, продовжує ініціювати й підсилювати руйнівні процеси (Making + Helping), тоді як антагоніст – природне середовище, тварини та люди, зазнає поступового погіршення стану і залишається неспроможним ефективно протидіяти (Letting). Саме на цьому етапі проявляється ідея змін стану, описана Л. Талмі [14, с. 58], що реалізована у відеонаративі послідовним погіршенням стану системи. Кожна нова подія у мультимодальній репрезентації фіксує наступний рівень екологічної деградації, створюючи мультимодальну серію змін стану, в якій кожен семіотичний елемент підсилює загальну динаміку екологічної кризи.

Для прикладу розглянемо фрагмент з відео *Uncover the greenwash scams of the global oil industry*, який демонструє масштабні негативні наслідки буріння нафти корпорацією Total в Конго.

The world needs to halve emissions over the next decade, so oil must stay in the ground. Total claims they can compensate for the damage caused by their oil by planting a 40,000 hectare tree farm elsewhere in Congo, which they say can soak up millions of tons of their climate pollution. But don't be fooled, Total's oil addiction threatens the world's largest tropical peatland, which stores an equivalent of 20 years of the USA's fossil fuel emissions. This is home to indigenous peoples and a vital wildlife refuge for lowland gorillas [20, 1:07-1:43].

Етап ескалації проявляється як поступове наростання наслідків: від локальної дії, видобутку нафти в торфовищах Конго, до глобальних екологічних і соціальних наслідків. Його реалізація відбувається через три одночасні аспекти масштабування: просторове – від локальних торфовищ Конго до глобальної планети – *the world's largest tropical peatland*, кількісне (*millions of tons*) та масштабування сторін, які страждають від впливу (*climate, indigenous peoples, vital wildlife refuge for lowland gorillas*).

Мультимодальна репрезентація підкреслює каузальне розширення проблеми. Вербально це проявляється через лексику, що акцентує глобальну значущість подій: *threaten, world's largest, soak up millions of tons, vital wildlife refuge, damage*. Візуально ескалація проявляється через кадри з висоти пташиного польоту нафтових вишок, широкі ландшафтні панорами без рослинності, контрастні порівняння з зеленими лісами і зображеннями тварин, що перебувають під загрозою. Ці плани та ракурси посилюють відчуття масштабу та небезпеки, підкреслюючи, що проблема виходить за межі локальних осередків. Аудіальні ресурси додатково нарощують напруження: тривожна фонова музика, індустрі-

альні шуми, а також природні звуки, які контрастують із промисловою активністю, створюють ефект системної сили та загрози. Контраст кольорів (сірі тони вирубаних лісів проти зелені природних екосистем) підсилюють драматизм ситуації.

У термінах теорії силової динаміки цей етап реалізує конфігурацію Making – Helping – Letting: агоніст (Total) продовжує створювати та підсилювати руйнівний процес, тоді як антагоніст (природа, тварини, люди) залишається пасивним і неспроможним ефективно протидіяти.

Наступний етап зосереджується на відповіді на цю кризу – Заклику до дії. Тут мультимодальні ресурси демонструють можливі шляхи подолання екологічної загрози та активну участь антагоніста у зміні ситуації. Лексика демонструє необхідність негайної дії через використання дієслів модальності *need, must, will*, дієслів дії: *protect, conserve, act now, reduce, participate, stop, join the fight, take action*, а також лексем на позначення агентів змін: *people, governments, institutions, Greenpeace, world leaders, communities, environmental organizations, international treaties*. Лексеми на позначення терміновості *too late, urgent, now, immediate* підкреслюють неминучість дії та фокусують увагу на потенціалі для відновлення системи.

Візуальні ресурси цього етапу трансформують сприйняття подій: кадри демонструють дії людей і активістів Грінпіс, такі як мітинги, демонстрації, перфоманси проти забруднення та надмірного споживання, блокування нафтових танкерів, висадка дерев, прибирання сміття, порятунок тварин. Використовуються великі панорами заповідних територій, кадри з висоти пташиного польоту, що репрезентують глобальні масштаби охоронних ініціатив, а також середні та крупні плани, які показують конкретні дії учасників та їхні емоції, здійснюючи персоналізацію дій. Колірна палітра стає світлішою і природною: домінують зелені, блакитні та сонячні тони, що символізують відновлення і надію. Аудіальні ресурси сприяють формуванню почуття активності: оптимістична фонову музика, природні звуки та звуки тварин, голоси учасників дій створюють ефект залучення.

У термінах силової динаміки цей етап відображає зміщення конфігурації сил: антагоніст (люди, організації, уряди) переходить від пасивного Letting (як на етапі Ескалації наслідків) до активного Hinderering, протидіючи агоністу (екологічним загрозам та системним руйнівним силам) та ініціюючи відновлювальні процеси. Мультимодальна конфігурація етапу Заклику до дії демонструє, що кожен новий вербальний, візуальний або аудіальний елемент фіксує активну протидію, відображає зміни стану системи у бік зменшення шкоди і формує смисл можливого відновлення. Таким чином, мультимодальний каскад, який до цього нарощував шкоду, на останньому етапі набуває динамічного

фіналу, де формуються реальні шляхи протидії та захисту екологічних і соціальних систем.

Розглянемо відео *Tell President Biden to Reject CP2 and Stop the Expansion of Oil and Gas*, яке висвітлює екологічну загрозу, пов'язану з проектом експорту метану компанії Venture Global у Луїзіані, та його потенційні наслідки: значні викиди парникових газів, загроза здоров'ю місцевих громад, руйнування природних водойм. Текст відео озвучує Джейн Фонда, яка виступає як агент зміни, закликаючи глядачів до активних дій:

...but the communities living nearby are fighting back and they need our support really badly. So I need you to go to the link at Greenpeace USA's profile and sign the petition to tell the department of energy and President Biden to reject cp2 and stop this reckless expansion of oil and gas. Please share this video with your friends and your colleagues so we can unite for climate justice and our future [18, 0:52-1:36].

На етапі Заклику до дії мультимодальні ресурси формують активну участь антагоністів і агентів змін у протидії руйнівному процесу. Вербальні ресурси містять модальні вирази (*need, can*), інструктивні заклики (*go to the link, sign the petition, tell, stop, share, reject*), а також позначають агентів змін (*Greenpeace, communities, friends, colleagues*).

Візуальні ресурси демонструють ці дії, а саме: присутність Джейн Фонди в кадрі як обличчя кампанії та агента зміни; сцени активістських дій – мітинги жителів Луїзіані, їх середні плани підкреслюють активні дії, панорамні кадри білборда із закликом до Дж. Байдена створити адміністрацію, яка підтримує безкопальну промисловість, акцентують політичний контекст. Контраст кольорів створює символічне розмежування: яскраві природні та зелені тони для активістів і темні, тьмяні кольори – для білборда. Аудіальний ресурс представлений енергійною музикою, яка підсилює тривожну емоційність і мотивує до дії.

У термінах теорії силової динаміки Л. Талмі цей етап реалізує конфігурацію Hinderering: антагоніст (люди, організації, громади) активно протидіє агоністу (проект CP2), який залишається силою, проти якої спрямовані дії. Мультимодальні комбінації демонструють перехід від пасивного Letting на етапі Ескалації наслідків до активного втручання, фіксуючи зміни стану системи у бік відновлення та протидії шкоді.

У якості ілюстрації мультимодального каскаду розглянемо відео *Vicious Circle*, присвячене загрозі індустріального освоєння Арктики. У цьому відео мультимодальні ресурси конструюють смисл через послідовне розгортання причинно-наслідкових зв'язків, формуючи каскадну структуру смислотворення. Початковий етап пов'язаний із репрезентацією проблемної ситуації. Вербальний текст *"This is the Arctic. Enjoy the view while you can, because it's disappearing fast"* [21, 0:06-0:11], поєднується з

візуальними панорамними кадрами арктичного ландшафту: широкими планами крижаного простору Північного Льодовитого океану, холодною палітрою біло-блакитних тонів та віддаленим горизонтом, що підкреслює масштаб і водночас уразливість цього середовища. Повільна музика, мелодія якої відсилає до культурних традицій народів Півночі, супроводжує візуальний ряд, формуючи атмосферу величчя та водночас тихої тривоги. У результаті Арктика постає як унікальний і вразливий природний простір, що перебуває під загрозою зникнення.

Наступний етап каскаду розкриває системну причину цієї загрози. Вербальні повідомлення *"This summer, the oil industry is moving into the Arctic"* та *"They want to get their hands on the oil beneath the seabed"* [21, 0:35-0:46] демонструють агента, відповідального за руйнівні процеси – нафтогазову індустрію. Вербальний текст супроводжується зображенням екологічної катастрофи: танення льодників, потоншення льоду, супроводжені повільною напруженою музикою. Тут відбувається каузальне уточнення ситуації: зникнення Арктики подається не як природний процес, а як наслідок економічної діяльності, спрямованої на видобуток нафти. Таким чином мультимодальний каскад переходить від загальної констатації проблеми до її структурного пояснення.

Подальше розгортання смислу пов'язане з ескалацією наслідків. Фрагмент *"which is warming our world and melting the ice"* [1:01-1:06] розширює масштаб проблеми, пов'язуючи локальну подію з глобальними кліматичними змінами. Кульмінаційним елементом цього етапу стає висловлення *"It's a vicious circle"*, яке узагальнює попередню інформацію і формує уявлення про самопідсилювальний характер процесу: видобуток нафти спричиняє потепління, що веде до танення льоду, яке відкриває нові можливості для подальшого видобутку.

Візуальна композиція підкреслює масштаб і драматизм цього процесу: на чорному екрані з'являється світле коло, яке поступово зменшується, обмежуючи видимість території Арктики та символізуючи втрату природного простору. У середині кола з'являються тварини, що тісняться один до одного, намагаючись врятуватися, підкреслюючи уразливість живих істот у системі екологічної кризи. Маленьке, світле коло трансформується в планету, що дозволяє поєднати локальну кризу з глобальними наслідками. Повільна, трагічна музика з елементами національної мелодики народів Півночі підсилює емоційний ефект, створюючи відчуття невідворотності та напруги.

На цьому етапі мультимодальний каскад трансформує окремі факти у цілісну каузальну модель екологічної кризи, де локальні події взаємодіють із глобальними наслідками, а мультимодальні ресурси підкреслюють інтенсивність і масштаби загрози.

Завершальний етап пов'язаний із формуванням заклику до дії. Вербальні висловлення *"This summer,*

we are declaring a global sanctuary in the vital, vulnerable area around the North Pole" та *"We're coming together to secure it for all life on Earth"* [1:10-1:20] вводять нову конфігурацію сил у представленій ситуації. Якщо попередні етапи каскаду демонстрували домінування руйнівного процесу, то фінальна частина відео репрезентує можливість його зупинення через колективну дію. Відбувається зміна конфігурації взаємодії сил: антагоніст (*we* – громадськість, екологічні організації) переходить до активного протидіяння агоністу (нафтогазовій індустрії),

Отже, у відео формується мультимодальний каскад смислотворення, у якому вербальні, візуальні та аудіальні ресурси послідовно переходять від створення уразливого природного простору до демонстрації системних причин екологічної загрози, далі – до розуміння її глобальних наслідків і, зрештою, до необхідності колективної дії, репрезентуючи силову динаміку *Making – Helping – Letting – Hindering*. Саме ця каскадна організація мультимодальних ресурсів забезпечує поступове конструювання смислу в екологічному відеодискурсі.

3. ВИСНОВКИ

Дослідження мультимодального каскаду в екологічному відеодискурсі показало, що смислотворення в цих медіа є багаторівневим і динамічним процесом. Вербальні, візуальні та аудіальні ресурси взаємодіють у єдиній причинно-наслідковій структурі, де кожен наступний елемент посилює і конкретизує попередній, формуючи смисловий мультимодальний каскад.

Аналіз відео екологічних кампаній показав, що вони функціонують як мультимодальні наративи з чіткою причинно-наслідковою структурою. Мультимодальний каскад складається з етапів: представлення проблеми, розкриття системних причин, ескалація наслідків і заклик до дії. Кожен етап поєднує локальні та глобальні перспективи, демонструючи послідовну трансформацію від уразливого природного середовища до усвідомлення масштабів глобальної екологічної кризи. Взаємодія вербальних, візуальних та аудіальних ресурсів на цих етапах підкреслює смисловий потенціал мультимодальних комбінацій у формуванні причинно-наслідкового зв'язку.

Динаміка сили підтверджує каскадний характер структури, демонструючи перехід від пасивності до активного втручання та послідовне формування смислу. У термінах теорії силової динаміки Л. Талмі зазначено, що конфігурація сил (*Making – Helping – Letting – Hindering*) відображає розвиток конфлікту між руйнівними процесами та агентами змін. На початкових етапах Агоніст формує руйнівний вплив (*Making*), тоді як Антагоніст перебуває у пасивному стані (*Letting*). На фінальному етапі відбувається трансформація Антагоніста у активний суб'єкт (*Hindering*), який протидіє руйнівним силам і ініці-

ює відновлювальні процеси, демонструючи структурну організацію смислу можливого відновлення.

Мультимодальні ресурси репрезентують соціальну значущість дій та стимулюють колективне втручання. Мультимодальний каскад дозволяє трансформувати локальні події у системні й глобальні проблеми, що підкреслює комплексність і масштабність екологічних викликів. Його побудова дозволяє простежити динаміку взаємодії різних

ресурсів і, в перспективі, оцінити їхній вплив на сприйняття аудиторії. Водночас у частині відео спостерігаються неповні каскадні конфігурації або їхнє зміщення. Перспективним є подальше виділення типів мультимодального каскаду та аналіз їхніх специфічних характеристик у соціальних відеонаративах, що сприятиме уточненню механізмів смислотворення та посиленню методологічної бази дослідження відеодискурсу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bikhchandani, S., Hirshleifer, D., & Welch, I. (1992). A theory of fads, fashion, custom, and cultural change as informational cascades. *Journal of Political Economy*, 100(5), 992–1026. <https://doi.org/10.1086/261849>
2. Centola, D. (2018). *How Behavior Spreads: The Science of Complex Contagions*. Princeton University Press.
3. Deyo, R. A. (2002). Cascade effects of medical technology. *Annual Review of Public Health*, 23, 23–44.
4. Doyle, J. (2007). Picturing the Clima(c)tic: Greenpeace and the Representational Politics of Climate Change Communication. *Science as Culture*, 16(2), 129–150.
5. Goodwin, C. (2009) Video and the analysis of embodied human interaction. In Kissman U. (Ed.). *Video Interactional Analysis: Method and Methodology* (pp. 21-40). Berlin: Peter Lang.
6. Greenpeace. (n.d.). Retrieved from <https://www.greenpeace.org/international/about/>
7. Greimas, A. J. (1987). *On Meaning. Selected writings on semiotic theory. (Theory and History of Literature)*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
8. Kress, G., & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Publishers.
9. Krysanova, T. (2024). Unveiling the eco-storytelling: multimodal layers of meaning in Greenpeace's environmental videos. *Cognition, Communication, Discourse*, 28, 33-57. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2024-28-03>.
10. Krysanova, T. (2025). From climate crisis to polycrisis: Integrating verbal, visual, and cinematic resources in environmental protection videos. In T. Parnell, T. van Hout, & D. Del Fante (Eds.), *Critical approaches to polycrisis: Discourses of conflict, migration, risk, and climate* (pp. 145–168). London, UK: Palgrave https://doi.org/10.1007/978-3-031-76966-5_10
11. Lakoff, G. (2010). Why it Matters How We Frame the Environment. *Environmental Communication*, 4(1), 70–81. <https://doi.org/10.1080/17524030903529749>
12. Martínez, M. A., Mujic, B. K. & Hidalgo-Downing, L. (2013). Multimodal narrativity in TV ads. In Speck B. P. and del saz Rubio M (Eds.). *The Multimodal Analysis of Television Commercials* (pp. 91-111). Valencia: Publicacions de la Universitat de València.
13. Sahasrabudhe, S. & Motter, A. E. (2011). Rescuing ecosystems from extinction cascades through compensatory perturbations. *Nature Communications*, 2, 170.
14. Talmy, L. (1988). Force dynamics. In D. G. Radden & H. Paradis (Eds.), *Studies in memory of Charles J. Fillmore* (pp. 69–129). John Benjamins.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

15. Join the Fight Against Plastic Pollution. (2017). https://www.youtube.com/watch?v=BakHzyn_6GY
16. Plastic. Is. EVERYWHERE. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=r1GHbIZs-NY&ab_channel=GreenpeaceInternational
17. Save the Orangutan. (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=QpGpXKfU8j8>
18. Tell President Biden to Reject CP2 and Stop the Expansion of Oil and Gas. (2024). <https://www.youtube.com/watch?v=Nv-Sds8Gmc8>
19. The Reuse Revolution is Here. (2020). <https://www.youtube.com/watch?v=4Py0AWRtngE>
20. Uncover the greenwash scams of the global oil industry. (2022). <https://www.youtube.com/watch?v=eYScY6QQBSM>
21. Vicious Circle. (2013). <https://www.youtube.com/watch?v=bL3luiNGshM>

Стаття надійшла до редакції 17.03.2026

Стаття рекомендована до друку 27.04.2026

Стаття опублікована 29.05.2026

Tetiana Krysanova – Doctor of Philology, Full Professor in linguistics at Lesya Ukrainka Volyn National University; e-mail: krysanova@vnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9456-3845>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=jW2bDjgAAAAJ ; RESEARCHGATE: <https://www.researchgate.net/profile/Tetiana-Krysanova-2?>

MULTIMODAL CASCADE AS A METHOD OF MEANING-MAKING IN ENVIRONMENTAL VIDEO DISCOURSE

The problem of multimodal meaning-making in video discourse has become particularly relevant due to the widespread use of short videos as tools of social communication. The aim of this article is to determine the role of the multimodal cascade as a mechanism for constructing meaning in environmental video discourse. The study is based on multimodal discourse analysis and Leonard Talmy's Force Dynamics framework, which allows modeling causal relations through the dynamics of interacting force factors. The corpus comprises 67 Greenpeace videos representing global environmental issues and including calls to action. The concept of the multimodal cascade is justified as a sequence of meaning-making stages in which verbal, visual, and auditory resources interact within a single causal system. Each element of the cascade enhances the meaning of the preceding one, demonstrating the dynamics of resource force. The qualitative analysis revealed typical combinations of verbal, visual, and auditory resources for modeling force dynamics across stages: Causal Trigger, Systemic Cause, Consequence Escalation, and Call to Action. The study shows that the multimodal cascade forms an integrated semantic configuration, reflecting the gradual transformation from passivity to active engagement in environmental issues and explaining the effectiveness of communication of environmental threats.

Key words: *cause-and-effect relationship, communication, environmental video discourse, meaning-making, multimodal cascade, narrative.*

REFERENCES

1. Bikhchandani, S., Hirshleifer, D., & Welch, I. (1992). A theory of fads, fashion, custom, and cultural change as informational cascades. *Journal of Political Economy*, 100(5), 992–1026. <https://doi.org/10.1086/261849>
2. Centola, D. (2018). *How Behavior Spreads: The Science of Complex Contagions*. Princeton University Press.
3. Deyo, R. A. (2002). Cascade effects of medical technology. *Annual Review of Public Health*, 23, 23–44.
4. Doyle, J. (2007). Picturing the Clima(c)tic: Greenpeace and the Representational Politics of Climate Change Communication. *Science as Culture*, 16(2), 129–150.
5. Goodwin, C. (2009) Video and the analysis of embodied human interaction. In Kissman U. (Ed.). *Video Interactional Analysis: Method and Methodology* (pp. 21-40). Berlin: Peter Lang.
6. Greenpeace. (n.d.). Retrieved from <https://www.greenpeace.org/international/about/>
7. Greimas, A. J. (1987). *On Meaning. Selected writings on semiotic theory. (Theory and History of Literature)*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
8. Kress, G., and van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse The modes and media of contemporary communication*. London: Arnold Publishers.
9. Krysanova, T. (2024). Unveiling the eco-storytelling: multimodal layers of meaning in Greenpeace's environmental videos. *Cognition, Communication, Discourse*, 28, 33-57. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2024-28-03>.
10. Krysanova, T. (2025). From climate crisis to polycrisis: Integrating verbal, visual, and cinematic resources in environmental protection videos. In T. Parnell, T. van Hout, & D. Del Fante (Eds.), *Critical approaches to polycrisis: Discourses of conflict, migration, risk, and climate* (pp. 145–168). London, UK: Palgrave https://doi.org/10.1007/978-3-031-76966-5_10
11. Lakoff, G. (2010). Why it Matters How We Frame the Environment. *Environmental Communication*, 4(1), 70–81. <https://doi.org/10.1080/17524030903529749>
12. Martínez, M.A., Mujic, B. K. & Hidalgo-Downing, L. (2013). Multimodal narrativity in TV ads. In Speck B. P. and del saz Rubio M (eds.). *The Multimodal Analysis of Television Commercials* (pp. 91-111). Valencia: Publicacions de la Universitat de València.
13. Sahasrabudhe, S. & Motter, A. E. (2011). Rescuing ecosystems from extinction cascades through compensatory perturbations. *Nature Communications*, 2, 170.
14. Talmy, L. (1988). Force dynamics. In D. G. Radden & H. Paradis (Eds.), *Studies in memory of Charles J. Fillmore* (pp. 69–129). John Benjamins.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

15. Join the Fight Against Plastic Pollution. (2017). https://www.youtube.com/watch?v=BakHzyn_6GY
16. Plastic. Is. EVERYWHERE. (2022). https://www.youtube.com/watch?v=r1GHblZs-NY&ab_channel=GreenpeaceInternational
17. Save the Orangutan. (2019). <https://www.youtube.com/watch?v=QpGpXKfU8j8>
18. Tell President Biden to Reject CP2 and Stop the Expansion of Oil and Gas. (2024). <https://www.youtube.com/watch?v=Nv-Sds8Gmc8>

19. The Reuse Revolution is Here. (2020). <https://www.youtube.com/watch?v=4Py0AWRtngE>
20. Uncover the greenwash scams of the global oil industry. (2022). <https://www.youtube.com/watch?v=eYScY6QQBSM>
21. Vicious Circle. (2013). <https://www.youtube.com/watch?v=bL3luiNGshM>

The article was received by the editors 17.03.2026

The article was recommended for printing 27.04.2026

The article was published 29.05.2026